STUDIU COMPARATIV PRIVIND PROVOCĂRILE INTEGRATE ALE PRINCIPIILOR LEGISLAȚIEI ÎN SPORT (REPUBLICA MOLDOVA – ROMÂNIA)

COMPARATIVE STUDY ON THE INTEGRATED CHALLENGES OF LEGISLATIVE PRINCIPLES IN SPORTS (REPUBLIC OF MOLDOVA – ROMANIA)

CZU: 796.011:340.134(478:498) **https://doi.org/10.59295/spd2025s.113**

Liliana BUDEVICI-PUIU
ORCID-ID: 000-0001-7170-2016
E-mail: lilianapuiu2769@gmail.com, liliana.budevici.puiu@usm.md
Institutul de Educație Fizică și Sport,
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Anatolie BUDEVICI-PUIU
ORCID-ID: 0000-0002-5362-1156
E-mail: lbudevici@yahoo.com
Institutul de Educație Fizică și Sport,
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *Sports legislation in both Romania and the Republic of Moldova reflects the states' commitment to the development and sustainability of sports as an activity of national interest, as well as to the protection of the rights of participants in the sports system. The basic objectives of the research are reflected in the comparative analysis of the fundamental principles of sports legislation applicable in the two countries, through the lens of case studies and practical scenarios, highlighting the integrated challenges and national specificities. The practical application of legislation in the field faces numerous challenges, which require concerted efforts from all involved actors. The research methodology employed materialized in case studies and praxiological analysis, both of the progress identified in the field of physical culture and sports, and of future development directions for a more sustainable, equitable, efficient, and inclusive sports system. The research results materialized through the identification of common points, divergences, and specific challenges that the two states face in harmonizing their sports legislation with fundamental international principles (sports autonomy, fair-play, integrity, anti-doping, non-discrimination).*

Keywords: *fundamental principles, challenges, regulation, sports.*

INTRODUCERE

Dimensiunile teoretice și praxiologice ale cercetării se fundamentează pe cadrul normativ ce reglementează sportul în cele două țări, măsurile și principiile legislației din domeniu aplicabile în contextul unor provocări integrate ale societății contempo-

rane. Principiile legislației în sport reprezintă un set de norme fundamentale, valori și reguli directoare ce stau la baza întregului sistem juridic care reglementează activitățile sportive. Aceste principii servesc, drept piloni de orientare, atât pentru elaborarea și modificarea cadrului normativ din domeniu, cât și pentru interpretarea și aplicarea celor existente, având un scop final, materializat în garantarea echității, integrității, siguranței și dezvoltării sustenabile a sportului [1, p.111]. În Figura 1 reflectăm principiile generale de drept aplicabile în sport, iar în Figura 2 cele specifice dreptului sportiv.

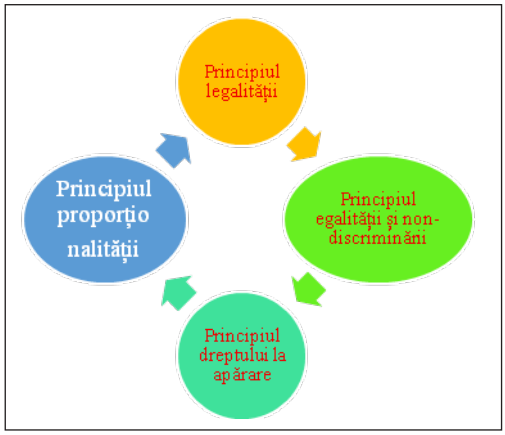


Figura 1. Principii generale de drept aplicabile în sport

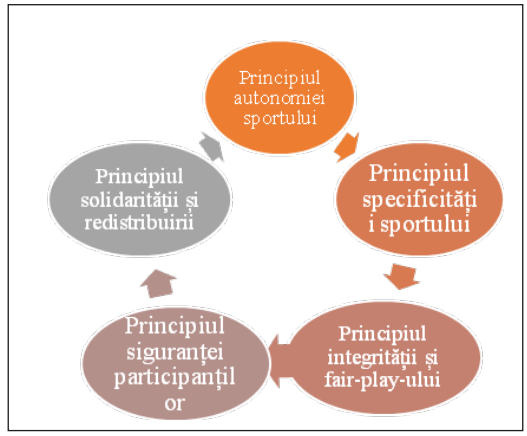


Figura 2. Principii specifice dreptului sportiv

Principiile legislației în sport pot fi atribuite conceptului juridic de „constituție" sau „cod de etică" în domeniul de referință, deoarece acestea asigură, dincolo de competiție și pasiune, respectarea unui cadru organizat, echitabil, sigur și durabil pentru participanți, precum și protecția valorilor fundamentale ale jocului și a drepturilor tuturor actorilor implicați [5].

MATERIAL ȘI METODE ALE CERCETĂRII

Articolul constituie o cercetare calitativă, fiind orientat spre analiza fenomenologică și prezentarea unor studii de caz. Instrumentele de colectare a datelor au fost centrate pe discuții și interviuri realizate cu participanți la activități sportive (215 persoane cu vârsta cuprinsă între 25-65 de ani), manageri sportivi, organizatori de evenimente sportive, sportivi și cadre didactice din domeniu. Astfel, participanții la interviu au semnat un formular de consimțământ informat (fiindu-le asigurată confidențialitatea datelor procesate) și au completat chestionarul privind profilul demografic. Fiind o cercetare calitativă, am utilizat în principal metoda de analiză tematică, cea de conținut, observația și interpretarea datelor, metoda grafică. Conținutul chestionarului aplicat, a fost semi-structurat, cu întrebări deschise care ne-au permis să explorăm subiectul cercetării, respectiv să

înțelegem cum sunt percepute și aplicate în practică principiile dreptului sportiv de către specialiștii din domeniul sportului.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Participanții la interviu au fost întrebați - „Ce interacțiuni au cu reglementările și legislația în sport?", iar răspunsurile primite sunt reflectate schematic în Figura 3.

Nr. crt.	Variante de răspuns	Număr respondenți	Procentaj
1.	Prin exercitarea funcției	74	34, 41%
2.	Nu sunt interacțiuni	18	8,37 %
3.	În cadrul competiției sportive	123	57,22%

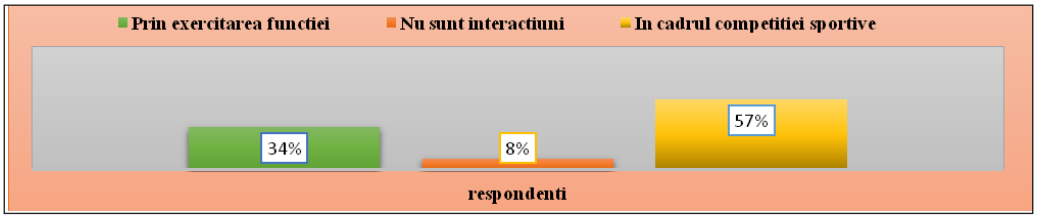


Figura 3. Reprezentarea grafică a răspunsurilor cu referire la interacțiunea cu reglementările și legislația în sport

Din datele reflectate în Figura 3, putem observa că majoritatea specialiștilor interacționează cu acte normative, legi și reglementări ale sportului, care acoperă aspecte variate, de la organizarea competițiilor și managementul cluburilor sportive, până la drepturile sportivilor și ale antrenorilor. Legislația în sport stabilește cadrul general de organizare și funcționare a activităților sportive, incluzând prevederi cu privire la structura și rolul federațiilor sportive; drepturile și obligațiile sportivilor, antrenorilor și altor specialiști; finanțarea și sponsorizările în sport; organizarea evenimentelor sportive, etica și fair play-ul. Astfel, specialiștii din domeniul sportului (inclusiv managerii sportivi, antrenorii și profesorii de educație fizică) trebuie să cunoască și să aplice prevederile legale în activitatea exercitată [2, p.57].Totuși, interlocutorii au identificat existența unor confuzii create de suprapunerea sau contradicțiile dintre statutul entității sportive, Regulamentul de organizare a competiției, Regulamentul FIFA și legislația națională muncii. În ceea ce privesc răspunsurile la întrebarea „Considerați că există măsuri eficiente pentru combaterea corupției și a dopajului în domeniul Dvs.?, datele acumulate din răspunsurile acordate sunt evidențiate în Figura 4.

Nr. crt.	Variante de răspuns	Număr respondenți	Procentaj
1.	Da, prin programul național de antidoping	161	75%
2.	Nu cunosc	11	5,11 %
3.	Mai puține măsuri eficiente în cazul manipulării rezultatelor sportive	43	20 %

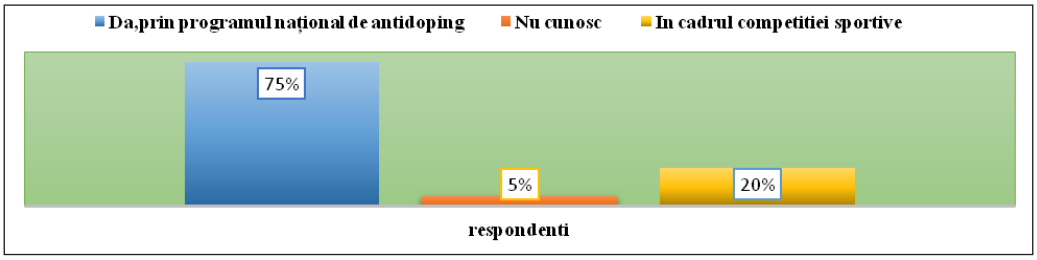


Figura 4. Reprezentarea grafică a răspunsurilor cu referire la măsurile eficiente pentru combaterea corupției și a dopajului în domeniul sportului

În contextul datelor reflectate în Figura 4, putem menționa că lupta anti-dopaj la nivel național este eficientă (fapt recunoscut și de 75% dintre respondenți) și programul național în acest sens este bine structurat și aplicat riguros. Totuși, un procent nesemnificativ de 20% cred că, măsurile împotriva manipulării rezultatelor sunt reactive, întrucât se acționează după ce se întâmplă și nu preventive cu suportul educației și monitorizării continue. De asemenea, cu referire la protecția în cadrul competițiilor (îndeosebi a minorilor), unii manageri sportivi au afirmat că aceasta în unele cazuri este lacunară, menționând că, deși există reglementări, presiunea asupra tinerilor talentați este imensă și nu există suport psihologic adecvat, iar contractele sunt uneori „standard" și nu țin cont de particularitățile vârstei. Totodată, mecanismele de sesizare a hărțuirii nu sunt utilizate, unele sportive precizând, că deși ar putea să facă plângere pentru aceste fapte, ele se abțin de teama represaliilor sau de cea de a fi etichetate ca fiind „sportive problematice".

Cu privire la răspunsurile formulate de respondenți la întrebarea "Credeți că există disociere între principiile teoretice ale legislației în sport și aplicarea lor practică?", putem observa din datele înregistrate (Figura 5), că ar exista, îndeosebi sub următoarele aspecte: cadrul legislativ din domeniul de referință, apare în unele cazuri ca fiind contradictoriu, generând confuzie și nesiguranță juridică; aplicarea acestuia este uneori inegală, cu zone de eficiență (anti-dopaj) și zone de neglijență gravă (manipularea rezultatelor sportive, protecția psihică a sportivilor); generarea neîncrederii în eficiența și imparțialitatea instanțelor sportive interne. Astfel, recomandăm creșterea transparenței și a vitezei de reacție a sistemului de justiție sportivă, implementarea unor programe educative pentru toți actorii sportivi privind drepturile și obligațiile lor, precum și existența unor mecanisme de protecție, esențiale pentru a aduce practica mai aproape de principiile teoretice ale legislației în sport.

Nr. crt.	Variante de răspuns	Număr respondenți	Procentaj
1.	Există o disociere	124	58%
2.	Nu cunosc	13	6,04 %
3.	Nu există	78	36,3 %



Figura 4. Reprezentarea grafică a răspunsurilor cu referire la măsurile eficiente pentru combaterea corupției și a dopajului în domeniul sportului

În Tabelul 1 prezentăm analiza comparativă (România versus Republica Moldova) a conceptelor specifice legislației în sport, reglementate prin prisma actelor normative în vigoare .

Tabelul 1. Analiza comparativă (România versus Republica Moldova) a conceptelor specifice legislației în sport reglementate prin prisma actelor normative [3, 4]

Aspecte Comparate	România (Legea 69/2000)	Republica Moldova (Legea 330-XIV din 1999 modificată și în vigoare din 24.06.2025)
Definirea sportului	Activitate de interes național, componentă a educației fizice, cu dimensiuni educative, sociale și competitive	Domeniu al culturii societății, orientat spre menținerea sănătății, dezvoltarea calităților fizice și morale
Dreptul la practicarea sportului	Drept al persoanei, fără discriminare, liber și voluntar	Drept al cetățenilor, inclusiv de a se asocia în organizații și de a participa la dirijarea activităților
Sportul de performanță	Recunoscut ca factor strategic; se reglementează selecția, pregătirea și participarea la competiții	Orientat spre dezvoltarea posibilităților extreme în condiții competitive
Structuri organizatorice	Asociații sportive, cluburi, federații naționale, Comitetul Olimpic și Sportiv Român	Asociații, cluburi, federații naționale, ligi profesioniste, Comitetul Național Olimpic și Sportiv

Finanțarea	Surse diverse: buget de stat, venituri proprii, sponsorizări, facilități fiscale	Finanțare de stat conform programelor, dezvoltarea industriei sportului
Educația fizică în școli	Disciplină obligatorie; se organizează asociații sportive școlare	Educația fizică este integrată în instituțiile de învățământ
Sportul pentru persoane cu handicap	Condiții garantate de stat pentru practicare și participare la competiții	Condiții asigurate pentru dezvoltare și integrare socială
Cadrul instituțional	Ministerul Tineretului și Sportului, Federația Sportului Școlar și Universitar	Autorități centrale și locale de specialitate
Regimul cluburilor sportive	Cu sau fără personalitate juridică; de drept public sau privat	Asociații, cluburi, și federații naționale
Obiective sociale	Protecția socială a sportivilor, integrarea socială, combaterea violenței și a dopajului	Fortificarea sănătății, dezvoltarea calităților fizice și morale, integrarea socială

Sportul ca activitate de interes național este susținută în ambele state. Acest principiu impune autorităților publice obligația de a asigura condiții cetățenilor pentru practicarea sportului pentru toți, inclusiv și persoanelor cu dizabilități și altor grupuri vulnerabile . România definește sportul ca fiind activitate de interes național , ceea ce subliniază angajamentul statului de a-l sprijini și finanța, pe când Republica Moldova îl plasează în sfera culturii societății, cu accent pe sănătate și dezvoltare umană. De asemenea, în Republica Moldova, pe baza practicilor regionale și a prezenței Agenției Naționale Antidoping (ANAD), există un angajament ferm față de protecția sportului curat și a interesului național. Valorile promovate de ANAD, precum sănătatea, etica, fair-play-ul și respectul pentru reguli, sugerează un cadru care susține sportul ca pilon al dezvoltării societății [6].

Dreptul la liberă asociere și participare este garantat, astfel că în România, acesta asigură dreptul cetățenilor de a se asocia în scopul constituirii structurilor sportive și dreptul persoanei de a practica sportul fără discriminare . În Republica Moldova, acest principiu este recunoscut, cu atât mai mult că el este un standard european. Cu toate acestea, provocări legate de resursele limitate și infrastructura insuficientă pot restricționa exercitarea acestui drept în practică, mai ales în zonele rurale. Afirmăm, că ambele țări au structuri similare (cluburi, federații, comitete olimpice), dar totuși România are un cadru normativ mai detaliat pentru entitățile sportive (inclusiv societăți comerciale). Prin comparație, Republica Moldova prevede explicit dreptul cetățenilor de a participa la dirijarea activităților sportive . În ceea ce privește principiul educației și integrării sociale, putem menționa că în România, educația fizică este obligatorie în școli și se organizează prin asociații sportive școlare, iar în Republica Moldova este

integrată cultura fizică în învățământ și pune accent pe practica la locul de muncă și de trai. Cu privire la finanțare și acordare de suport de către stat, putem face precizarea că România utilizează o combinație de surse de finanțare (publice și private), iar Republica Moldova o realizează din "contul mijloacelor bugetului de stat şi bugetelor locale, din mijloacele instituţiilor, organizaţiilor, întreprinderilor şi asociaţiilor lor, din mijloacele provenite de la desfăşurarea loteriilor sportive, desfăşurarea acţiunilor sportive publice, din filantropie şi donaţii de la organizaţii şi cetăţeni, precum şi din alte surse care nu contravin legislaţiei. Instituţiile de învăţământ au dreptul de a contribui, din contul veniturilor colectate, la dezvoltarea bazei tehnico-materiale a culturii fizice şi sportului şi de a organiza şi desfăşura diferite activităţi sportive". În ceea ce privește *principiul de incluziune și protecție socială*, putem afirma că ambele state prin legislația în vigoare acordă o atenție deosebită persoanelor cu handicap și protecției sociale a sportivilor. Important de menționat, că interacțiunea dintre norma juridică și norma sportivă este esențială pentru dezvoltarea unui sistem sportiv integru și eficient (Tabelul 2).

Tabelul 2. Studiu de ca privind interacțiunea normei juridice și normei sportive în România ***versus*** Republica Moldova

Aspect comparat	România	Republica Moldova	Observații comune și diferențe
Baza legală și recunoașterea normelor	Reglementată prin Legea educației fizice și sportului nr. 69/2000. Normele sportive sunt recunoscute ca parte a sistemului juridic național	Reglementată prin Legea cu privire la cultura fizică și sport nr. 330-XIV din 1999 (modificată). Normele sportive sunt integrate în cadrul legal general	**Comun:** Ambele țări recunosc normele sportive ca parte a sistemului juridic. **Diferență:** România are o legislație mai detaliată și mai recentă.
Autorități de reglementare	Ministerul Tineretului și Sportului și Federațiile Sportive Naționale. Autorități juridice supervizează conformitatea	Ministerul Educației și Cercetării și Comitetul Național Olimpic și Sportiv. Colaborare între autorități juridice și sportive.	**Comun:** Prezența unor structuri de reglementare atât la nivel național, cât și sportiv. **Diferență:** România are o structură mai descentralizată.
Mecanisme de rezolvare a disputelor	Instanțe civile și Curtea de Arbitraj Sportiv Arbitrajul sportiv este recunoscut legal.	Instanțe judecătorești și comisii de arbitraj intern ale federațiilor. Arbitrajul este utilizat dar cu o recunoaștere legală limitată.	**Comun:** Ambele țări utilizează instanțele civile pentru dispute majore. **Diferență:** România are un sistem de arbitraj sportiv mai bine definit.

Efectul normelor sportive asupra juridicului	Normele sportive (regulamente FIFA, CIO) sunt internalizate prin legi naționale Deciziile instanțelor sportive sunt recunoscute de instanțele civile	Normele sportive sunt adoptate parțial; uneori există conflicte cu legislația națională. Recunoașterea deciziilor sportive de către instanțe este limitată.	**Comun:** Ambele țări se străduiesc să alinieze normele sportive cu cele juridice. **Diferență:** România are o integrare mai eficientă.
Reglementări privind antidopingul	Implementarea Codului Mondial Antidoping prin legislație națională . Sancțiuni administrative și penale pentru încălcarea regulilor.	Reglementări antidoping existente, dar aplicarea este inconsistentă. Se realizează armonizarea completă cu standardele europene și internaționale.	**Comun:** Ambele țări au adoptat măsuri antidoping. **Diferență:** România are un cadru mai coercitiv și mai bine aplicat.
Protecția sportivilor și drepturile lor	Drepturile sportivilor sunt garantate prin lege (contracte, asigurări) . Mecanisme de protecție a minorilor în sport	Drepturile sportivilor sunt parțial recunoscute, dar lipsesc legi specifice. Protecția minorilor este mai slab reglementată.	**Comun:** Ambele țări acordă o oarecare atenție protecției sportivilor. **Diferență:** România are un cadru juridic mai cuprinzător.
Transparența și managementul financiar	Federațiile sportive sunt supuse unor reglementări financiare stricte . Rapoartele financiare sunt auditate periodic.	Reglementări financiare existente, dar aplicarea este laxă. Lipsește transparența în alocarea fondurilor.	**Comun:** Ambele țări au reglementări financiare pentru sport. **Diferență:** România are un sistem de audit și transparență mai eficient.
Conformitatea cu standardele internaționale	Armonizare cu standarde UE și internaționale (Olimpice) . Participare activă la elaborarea normelor sportive internaționale.	Abordare mai conservatoare; uneori întârzieri în adoptarea standardelor internaționale. Influență limitată în elaborarea normelor internaționale.	**Comun:** Ambele țări urmăresc să se alinieze cu standardele internaționale. **Diferență:** România este mai rapidă și mai activă în adoptare.

CONCLUZII

România are un cadru juridic mai bine definit și mai modern, cu o integrare mai eficientă a normelor sportive în sistemul legal, inclusiv prin mecanisme de arbitraj sportiv

recunoscute legal. Sub același aspect, Republica Moldova are un cadru legal mai rigid, cu unele lacune în aplicarea normelor sportive și în recunoașterea deciziilor arbitrajului sportiv. Ambele state depun efort pentru a-și consolida și moderniza cadrul normativ pentru a răspunde provocărilor emergente (e-sport, doping tehnologic) și cooperării cu Uniunea Europeană în domeniul sportiv.

REFERINȚE:

1. BUDEVICI-PUIU, L., MANOLACHI, V. Teoria și praxiologia formării profesionale managerial-normative (inițiale și continue) a specialiștilor din domeniul culturii fizice. București: Discobolul, 2023, 398 p. *ISBN 978-606-798-194-0*
2. VOICU., A.V., AVORNIC, GHE., VOICU, B.I. Statutul dreptului sportului în societatea modernă și globalizată. În: revista Națională de drept.2019. nr. 1-3 (219-221), p.52-62.
3. Legea nr. 69/2000 educației fizice și sportului, Monitorul Oficial nr. 200 din 9 mai 2000. Disponibilă: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/22262
4. Legea Republicii Moldova nr. 330-XIV din 25 martie 1999 *cu privire la cultura fizică și sport*, Monitorul Oficial Nr. 329-332 art. 376 din 24.06.2025. Disponibilă: https://www.legis.md/cautare/getResults?
5. Cartea Albă privind Sportul (COM(2007) 391 final). Bruxelles: Comisia Europeană. Disponibilă: https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/white-paper-on-sport.html
6. Codul Mondial Antidoping din 2021.Disponibil: https://www.wada-ama.org/en/resources/the-code/2021-world-anti-doping-code.